

neb rahvusarhiiv kümnest üleriigilisest üksusest, eraldi süsteemi riiklikus raamatukoguvõrgus kuuluvad kaks meie mõistes maa-arhiivi Borneo saarel. Arhiivi keskus Kuala Lumpuris koosneb lisaks paarikorruselisele administratiivkorpusele kahest kümnekorruselisest hoidlahoonest ning käimas on kolmanda sarnase kõrghoone ehitus. Sisustuselt üpris vanamoodsas majas (valminud 1982. aastal) asuvad arhiivipidamiseks vajalikud ruumid, teiste hulgas ruumikas auditoorium ja võrdlemisi avar näitusesaal. Kahte hoidlahoonet ühendavast avatud koridorist (aastaringne ekvatoriaalkliima!) pääseb eraldi hoonena rajatud sööklasse. Tõsi, paarisajaruutmeetrisel konservatooriumi töösaali servas hakkas silma teinegi söögi- ja puhkenurk.

Vanimaks arhiivis asuvaks infokilluks loetakse Melaka kroonika koopiakatket, mis kirjeldab Melaka sultanaadi (1402–1511) algusperioodi. Suurem osa vanematest arhivaalidest hõlmab 16.–17. sajandit, Portugali ja Hollandi koloniaalvõimude perioodi. Põhiosa arhivaalidest pärineb mõistagi 20. sajandist. Just kaasaegsematele dokumentidele tuginedes panustab Malaisia rahvusarhiiv üha enam infotehnoloogia arengusse, olles käivitanud laiaulatuslikud digiteerimisprojektid. Digitaalandmete süda kannab nime COMPASS (masintöödeldud arhiivisüsteem ja teenused) ning hõlmab dokumente valdavalt perioodist 1893–1957, mis puudutab olulisemat osa Briti koloniaalsüsteemi pärandist. Elektrooniline dokumendihaldussüsteem ERMS ja arhiveerimismoodul e-SPARK on väljakutseteks mitte kitsalt arhiivile, vaid Malaisia ühiskonnale tervikuna. Riiklik arengukava aastani 2020 on eesmärgiks seadnud tõelise tiigrihüppe innovaatilise ühiskonna ülesehitamisel, Malaisia rahvusarhiiv aitab tiigri sooritusele parimal moel kaasa.

Birgit Kibal

Ajalookonverentsilt “Eesti Vabariigi Valitsus eksiiis”

■ 15. augustil 2008 korraldas Memento Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud ajalookonverentsi “Eesti Vabariigi Valitsus eksiiis”. Konverents toimus Lagedil Eesti Vabadusvõitluse Muuseumis. Selle kaunis ja emotsionaalne õhkkond, mida soosis ka selle suve kohta haruldaselt ilus ilm, tegi ürituse meeldejäävaks kõigile osavõtnuile.

Trivimi Velliste avakõne keskendus Eesti Vabariigi taastamise, järjepidevuse ja restitutsiooni probleemidele, rõhutades juriidilise ja väljendusliku täpsuse tähtsust.

Eesti Vabariik pole kunagi lakanud olemast, sest õigusetus ei saa sünnitada uut õigust. Eesti Vabariigi järjepidevust kandsid Vabariigi Valitsus ja välisesindused. Igapäevaelus ja tavakodanikule vähe olulised juriidilised probleemid said määravaks 1980. aastate lõpul. Eesti ei astunud Nõukogude Liidust välja, vaid jätkas 1918. aastal loodud iseseisva riigina, kasutades oma arengus sellest tulenevaid eeliseid.

Vabariigi Valitsuse liikme Enno Penno ettekanne jätkas Eesti riigivõimu kontinuiteedi probleemiga läbi 50 aasta. Andnud ülevaate vastupanuliikumisest Eestis Saksa okupatsiooni ajal ja Eesti Rahvuskomitee tegevusest, analüüsis E. Penno Eesti Rahvusnõukogu ja Vabariigi Valitsuse suhteid, samuti pagulaskonnas tekkinud vastuolusid hinnangutes Vabariigi Valitsusele eksiiis. Kui vajalikuks see institutsioon iseseisva riigi järjepidevuse säilitamisel osutus, selgus 1989. aastal, mil tekkisid väga ruttu tihedad sidemed Eestiga. Kontaktide otsimine oli vastastikune. E. Penno tõstis eriti esile 1992. a. 20. aprillil vastu võetud seadust, millega anti väliseestlastele põhiseaduse rahvahääletusel hääleõigus, ja Vabariigi Valitsuse eksiiis deklaratsiooni 16. juulist, millega ta tunnustas toimunut ja pani ameti maha.

Peep Pillaku ettekande teemaks oli Otto Tiefi valitsuse õiguskantsler Richard Övel (1894–1958), kelle tegevus on seotud ka arhiivindusega, nimelt oli ta aastail 1925–1936 riigisekretäri abi ning Riigiarhiivi ja Riigiraamatukogu

Eesti Vabariigi Valitsuse
eksiilis peaministri
asetäitja Enno Penno
vabadusvõitluse
muuseumis Lagedil
ajalookonverentsil
"Eesti Vabariigi Valitsus
eksiilis" ettekannet
pidamas.
Foto: P. Pillak

direktor, ning alates 1926. a. Arhiivinõukogu esimees. See oli Eesti arhiivindusele oluline aeg, mil töötati välja arhiiviseadus ja anti välja "Arhiivinduse käsiraamat". Peatunud R. Öveli elu sel perioodil, keskendus ettekanne tema tegevusele Eesti Rahvuskomitees 1944. a., tegevusele 1944. a. sügisel, arreteerimisele 1945. a. ja hilisemale uurimisele koos kuue saatusekaaslasega. Algul surma mõistetud R. Övel "pääses" lõpuks 10-aastase sunnitööga, kuid tema elu vabaduses jäi lühikeseks: vabanenud 1954. a., suri ta juba 4 aastat hiljem.

Liivi Uuet käsitles oma ettekandes üht huvitavat Vabariigi Valitsuse ministrit – välisminister August Koerni (1900–1989). See kaadridiplomaadist minister oli tegev pikka aega – aastail 1964–1982. Tema ametiaega langes Vabariigi Valitsuse ekssiilis rahvusvaheliselt kõige aktiivsem tegevusperiood: pöördumised, apellid, üleskutsed, osalemine paljudel rahvusvahelistel üritustel. Päevakajaliselt käsitleti ettekandes Vabariigi Valitsuse tegevust enne Moskva olümpiamänge, mille purjeregatt teatavasti toimus Tallinnas. Huvipakkuv on A. Koerni varasem tegevus Eesti Vabariigi diplomaatilise esindajana Taanis, eriti selle sõja ajal ja vahetult pärast sõda. August Koerni teenis Eesti Vabariiki üle 60 aasta – relv käes Vabadussõjas, ohvitserina rahu ajal, riigiametnikuna ja diplomaatilises teenistuses, Eesti Vabariigi huvide vankumatu

kaitsjana mitmesugustes organisatsioonides ja lõpuks välisministrina. See pikk elutee vajaks kindlasti üksikasjalisemat uurimist.

Ettekandjatele esitati mitmesuguseid küsimusi, niihästi ettekannete sisu kui ka muu kohta. Tõstatati küsimus sõnade "repressioonid" ja "represseeritud" kasutamisest. Kuna sõnad pärinevad neid inimsusevastaseid kuritöid toime pannud režiimi terminoloogiast, siis tehti ettepanek võtta kasutusele mingi uus sõna.

Ettekannete järel tutvustas Eesti Vabadusvõitluse Muuseumi asutaja, omanik ja ainus töötaja Johannes Tõrs oma muuseumi.

Liivi Uuet